

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

69. Comparatur cum Platone.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Comparatur cum Platone.

C A P V T L X I X.

Platonis & Ciceronis similitudo in quinque virtutibus eloquentia.

Platonis se imitatorum maluit, quam Thucydidis M. Tullius, ut apparet ex multis locis, & certe feliciter admodum est imitatus. Primum utriusque commune est, ὑψηλόν, maiestas quaedam orationis, quae apte & congruè in magnis rebus versatur. Secundum ἰσχυρὸν, styli florida, & delectabilis amoenitas. Tertium, distributio, quae in utroque prudens, & clara. Quartum ἠδὺς, morum, & affectuum insignis expressio, cuius uterque summus est artifex. Ad summum ἑσπερχοῖ τῶν λόγων, orationis delicati quidam cincinnuli, quibus uterque mirificè est delectatus. Nam Plato, ut testatur Dionysius Halicarnassensis, οὐρογεσίμων etiam annumagens διαλόγου ἰσορροπίῃσι. Saepè autè ita obcurrunt, ut ouum ouo non sit magis simile, quam Platonis, & Ciceronis oratio, quinetià hic ex illo (ita affectabat) multa vertit; qualis est illa peroratio Socratis.

P L A T O.

Platonis A-pologia Socratis.

Δουὶν γάρ θάτερόν ἐστι τὸ τοθνεῖναι. ἢ γάρ οἷον μὴδὲν εἶναι, μὴδὲ ἀδύνητιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸ τεθνεῖναι, ἢ, κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τογχανέουσα, καὶ μεταίτησις τῆς ψυχῆς, τὸ τόπος τὸ εὐδένει εἰς ἄλλον τόπον. Καὶ εἴτε δὴ μηδεμία ἀδύνησις ἐστίν, ἀλλ' οἷον ἔπνυται, ἐπειδὴν τις κατεῦδων μὴδὲ ὄναρ μὴδὲν ὄρα, θαυμάσιον κέρδιον ἂν εἴη ὁ θάνατος. Ἐγὼ γάρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δύο ταύτην τέλει νόμισα ἐν ἧ οὕτω κατέαρθεν, ὥστε μὴδὲ διαρῆσθαι, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τῆς βίης ἔταυτῆς ἀντιπαρὰδέντα ταύτη τῆ νύκτι, δύο σκεφάμενον εἰπεῖν, ὀπίσθας ἀμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆ νύκτος βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῃ. οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινὰ, ἀλλὰ τὸ μέγα βασιλεῖα ἑσπερχόμενος ἂν ἑορῆν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλυλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὐν τιθῆτον ὁ θάνατος ἐστὶ κέρδιον οἷονγε λέγω, καὶ γάρ οὐδὲν πλεον ὁπῆς χροῖται, φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μιανύξ, εἰ δὲ αὐτὸν ἀποδημῖται ἐστὶν ὁ θάνατος ἐν δένδρῳ εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστὶ τὰ

λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσι πάντες εἰ τεθνεῖσθε, τί μείζον ἀγαθὸν τῆς εἶναι, ὡ ἀνδρες δικασταί, εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς ἄδην ἀπαλλαγῆς ταύτην τὴ φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὐρήσει τὸς (ὡς ἀληθῆς) δικαστῆς, οἷπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικαστῆν, Μίνως τε καὶ Ραδάμανθους καὶ Αἰακὸς, καὶ Τριπτόλεμος, ὃ ἄλλοι οἱ τὴ ἡμιθέων δικαιοὶ ἐγγόντο ἐν ἑαυτῶν βίῃ. ἄρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὐτὸ ὄρφει συγγενέον, καὶ Μουσαίῃ, καὶ Ἡσιόδῳ, καὶ Ὀμήρῳ ἐπὶ ποσσὶ ἂν τις δέξαιτο ἂν ὑμῶν, ἐγὼ μὲν γάρ πολλὰ καὶ ἐδέλω τοθνεῖναι εἰ ταύτῃ ἐστιν ἀληθῆ. ἐπεὶ ἐμοίγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι ὅπου ἐστέ ἀντέχομαι Παλαμῆδῃ καὶ Αἰαντὶ καὶ Τελαμώνι, καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν, διὰ κρίσιν ἀδικοντέθνηκεν. &c.

C I C E R O.

Magna me spes tenet, benè mihi euenire, quòd mittar ad mortem, necesse est enim sit alterù de duobus, ut aut sensus omninò mors alterù auferat, aut in alium quendam locum ex his morte migretur. Quamobrem sine non reddis su extinguitur, morisque ei somno similis est, qui nonnunquam etiam sine visu somniorum placatissimam quietem affert: Dij boni, quid lucri est emori? aut quàm multi dies reperiri possunt, qui tali nocti anteponanantur. cui similis futura est perpetuitas omnis consequentis temporis: quis me beator? sin vera sunt; quae dicuntur, migrationem esse mortem in eas ortas, quas qui evita excesserunt, incoluat: id multo iam beatius est, te cum ab ijs, qui se iudicum numero haberi volunt, euaseris; ad eos venire, qui verè iudices appellentur, Minœm, Rhadamanthum, Aëacum, Triptolemum, deuenire que eos, qui iuste, & cum fide vixerint. Hæc peregrinatio mediocri vobis videri potest? ut verò colloqui cum Orpheo, Musæo, Homero, Hesiodo licet, quanti tandem aestimatis? Equidem sæpè emori, si fieri posset, vellem, ut ea quae dico, mihi liceret euenire, Quam, a autem delectatione afficeret, cum Palamedem, cum Aiacem, cum alios iudicio iniquorum circumuentos conuenirem? Hæc ex Platone, ut vides, ferè ad verbum expressa, nescio quo pacto tamen nosser virilius se, totum diusque expedit.

Non reddis ut interpres, sed ut orator.

Cic. oratio minus habet leuitudinam.

PLATO.

Plato in Phaedro.

Item, πᾶτα ψυχὴ ἀθάνατα. τὸ γὰρ ἀεικίνητον, ἀθάνατον, τὸ δ' ἄλλο κινεῖται, καὶ ὅτι ἄλλε κινεῖται, πᾶσαι ἔχον κινήσεις, παύσαν ἔχει ζωῆς, μόνον δ' αὐτὸ κινεῖται, ἀπολείπον ἑαυτὸ, οὐ ποτε κίηται κινεῖται. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖται, τέτο πηρὶ τῆς ἀρχῆς κινήσεως ἀρχὴ τῆς ἀγέννητον δὲ ἀρχῆς γὰρ ἀνέγκη πᾶν τὸ γινόμενον γίνεσθαι, αὐτὴν δὲ μήτ' ἔτι ἑνός· εἰ γὰρ ἐκ τῆς ἀρχῆς γίνονται, οὐκ ἀνέγκη ἀρχῆς γίνονται, ἐπειδὴ τῆς ἀγέννητον ἔστι, καὶ ἀδιόδορον αὐτὸ ἀνάγκη ἔσται, ἀρχῆς γὰρ ἀπολήμνης οὐδ' αὐτῆ ποτε ἐκ τῆς, αὐτ' ἄλλο δὲ ἐκείνης γενήσεται: ἔπειτα δὲ ἀρχῆς εἰς τὰ πᾶσι γίνεσθαι.

CICERO.

Cic. Tuscul.

Quod semper mouetur, id aeternum est. Quod autem motum affert alicui, quodque ipsum agitur aliunde, quando finem habet motus, viuendi quoque finem habeat necesse est. Solum igitur quod se ipsum mouet, quia nunquam deseritur a se, nunquam ne moueri quidem desinit. Quinetiam ceteris, quae mouentur, hic fons, hoc principium est mouendi. Principij autem nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia, ipsum autem nulla ex re alia nasci potest, nec enim id esset principium, quod gigneretur aliunde. Quod si nunquam oritur, ne occidit quidem unquam, nam principium extrinsecum, nec ipsum ab alio renascetur, nec a se aliud creabit, si quidem necesse est a principio oriri omnia. Haec quidem, & sexcenta similia possunt comparari, in quibus Plato, & Cicero mirifice congruunt. Et certe Plato ubi simplex, & facile, suaque veluti sponte solum dicendi genus sectatur, dici non potest, quam suavis, & humana est eius oratio, e qua tanquam e prato fragrantissimo, suavis quaedam afflatur aura, & neque vocis sonitus praese fert loquacitatem, neque ornatus insolentiam. Cum autem ad redundantiam quandam immenso spiritu ferri caput, multo se deterior plerisque videtur. Nam & minus suavis est, & peius graece loquitur, perspicuitatem quoque obscurat, circuitus verborum trahit, in circumlocutiones effunditur, vanae orationis diuitias ostentat: Verbis proprijs, & quae sunt in communi vsu

Platonis, & Cicero, dissimilitudo.

posita, neglectis, nouata, peregrina antiqua inquirunt, durus est in translationibus, intemperantius à Dionysio Halicarnasensi in epistola ad Pompeium, quae quidem tabe culae longè à Cicero abluunt. Licet hoc in Phaedri initio agnosceret: καὶ φησὶ φάρε, ποὶ δὴ καὶ πόδιν παρὰ Λυσίαν, ὡς Σώκρατες, καὶ Κερφάλει, πορεύομαι, ἵππος περιπατοῦν ἔστι τέχνης, οὐχ ὅτι γὰρ ἐκεῖ διέπει. καὶ χρόνον καὶ ἡμῶν. Haec plena germanae suauitatis. Mox veluti ex sereno excitatus vehemens flatus puritatem dictionis disturbat, & in Poeticam ἀσυνεργίαν rapit, cum Musas inuocans agit iam non Platonem, sed Homerum. Ἀγέτω δὴ ὡς Μῆσαι (inquit) εἶτε διαφῶς εἶτε λιγυραῖαι, εἶτε διαφῶς τὸ Διὸς ἄνω μασκόν, ταύτων ἔχετε τὴν ἐπινομίαν ἑμῶν καὶ βιβλῶν τῶν μῶν. rodol. l. 7. iam agite Musae dulces, siue propter cantus speciem, siue propter Lygum gentem musicam, hoc nomen obtrunxistis, meum adiuuate sermonem. Haec quidem à civili sermone sunt aliena, sed tamen immeritò à Dionysio Plato carpitur, & sugillatur, cum dicat se ἑρπύλαι τινὶ εὐλαμμένον παρὰ τὸ εὐαδὸς, hoc est, profuauio quodam mentis, haec praeter consuetudinem effundere. Parciores sunt in istis, qui styli mediocritatem, & temperiem sectantur.

Ligyres nomen gentis, cuius meminit Herodotus. Errant interpretes, qui singulariter est interpretatus.

Aliud praeterea discrimen inter Platonem, & Ciceronem manifestum est, quod illius, quas in orationibus habet adhortationes, suasiones, quærimoniae, obfutationes nam: & hoc genus attingit plus pompæ habeant, & phalarum, minus pugnae, & neruorum. Itaque si conferantur orationes Platonis cum Ciceronianis, illa quidem similes videantur agro florido, delicatis vndique spectaculis ad oculorum delicias abundantia, hæc verò terra frugifera, quæ ita rebus ad vitam necessarijs affluit, ut voluptuarijs non indigeat. Sit hoc exemplum, uterque, scilicet Plato in Menexeno, & Cicero in Philip. hortatur iuuenes ad veram gloriam, quam non in pulchritudine, aut diuitijs, aut potentia, sed in expiendis maiorum virtutibus sitam esse asserunt.

Aliud discrimen inter Platonem & Ciceronem.

PLATO.

Plato sic se insinuat: Ω παῖδες, ὅτι μᾶλλον πατέρον ἀγαθῶν, αὐτὸ μὴ τὸ γινόμενον παρόν. Tum

Plato in Menaxeno.

Tum, χρήσθ' ὄν μεμνημένους ἡμετέραν λόγων, εἰδόντι καὶ ἄλλο ἀσκήτε, ἀσκήν μετ' ἀρετῆς εἰδόντας, ὅτι τὸ πρῶτον ἀπάντα καὶ κτήματα, καὶ ἔπιπτα δ' εὐμαλῶν, ἀσχετὰ καὶ χαλκὰ, οὐτε γὰρ πλεῖστον καλλῶ φέρει τῶν κληθέντων μετ' ἀναδρῆσαι, ἀλλὰ γὰρ ὁτιοῦν πλεῖστον καὶ οὐχ ἑαυτοῦ, οὐτε πλείονα καλλῶ καὶ ἰσχυρὸν δαίμων καὶ χαλκῶ ξυνοικεῖν, ἀπὸ πλείονα φάινεται, ἀλλ' ἀπρεπῆ, καὶ ἐπιφανέστερον ποιεῖ τ' ἐχθρῶν, καὶ ἐμφανέστερον δειλίαν πάντα τε ἐπιτήμη χάριζομένη δικαιοσύνης, καὶ τ' ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται, ὅν ἐνεχε καὶ πρῶτον, καὶ ὕστατον, καὶ διὰ παντὸς πᾶσαν πάντως προθυμίαν περὶ ἀδελφῶν ὅπως μάλιστα μὴ ὑπερβαλεῖν, καὶ ἡμῶν, καὶ τοῦ πρόδωκεν, ἐυκλεία, &c. Ad summum concludit, καὶ εἰάν τι ταῦτα ἐπιτηδεύσῃ, φίλοι παρὰ φίλοις ὁμοῦ ἀφίξει, ὅταν δὲ ὁμοῦ ἢ προσήκοντα μοῖρα κομισθῆ ἀμελεθῆντας ὁμοῦ, καὶ χαρισθῆται οὐδὲ εἰς ἐυδωρῶς ὑποδέξασθαι. Hæc est, Quod ex præclaris orti estis parentibus, ὁ filij, præsentia testantur. Tum; Oportet igitur vos verborum nostrorum memores, si quid aliud exercetis, cum virtute exercere, scientes, abique virtute omnia studia & fortunæ, turpes malisque esse. Diuitiæ namque splendorem afferunt nullum eas cum ignavia possidenti, neque enim sibi hic sed alteri parat possidetque diuitias, Neque forma corporis atque robur, timido & pravo cum infunt, de decent, notiores efficiunt, ignaviamque patrefaciunt. Præterea scientia, quæ est remota à iustitia, aliaque virtute, non sapientia, sed caliditas esse videtur. Quas ob res omni studio diligentiaque contendite, ut & nos & maiores nostros virtutis gloria superetis. (Ad summum) Si obsequuti fueritis, chari ad charos, post exactum vitæ curriculum migraturi estis; si autem neglexeritis, omnis vos posteritas auersabitur. Hæc & similia, Græcè præfertim, florida sunt, & culta; sed quanto hæc acriora?

C I C E R O .

Credo enim, vos homines nobiles, magna quædam spectantes, non pecuniam (ut quidam nimis creduli suspicantur) quæ semper ab amplissimo quoque, clarissimoque contera

pta est, non opes violentas, & P. R. minimè ferendam potentiam, sed claritatem civium & gloriam concupisse. Ea autem est gloria, laus rectè factorum, magnorumque in rempubl. meritum, quæ cum optimi cuiusque, tum etiam multitudinis testimonio comprobatur, &c. quæ hic fusè. Tum conuersus ad Antoniū: Quare flecte te quæso, & maiores tuos respice, atque ita gubernare rempub. ut natum esse te ciuem tui gaudeant: sine quo, nec beatus, nec clarus esse quisquam potest. Præiora arma sunt pomparum, & ludij hæc pugna & lacertorum.

Cic. Philippi 1. Platonis exhortatio similia est oratio, & prælestra: Cicero in sermo armatorumque fulgoris

Comparatur cum Lyſia.

C A P V T L X X .

Lyſia vna virtus est familiarissima χάρις, καὶ ἰσότης. Ingenua quædam gratia, & rotunditas, quæ in eius orationibus perpetuò spirat sine fūco, & calamistris, naturali eoque simplici habitu contenta. Huiusmodi sunt illa.

Lyſia virtus vna præcipua χάρις.

L Y S I A .

Δαιμόνιαστας ὄν ἤδη συσκαθρόντο ἑλθόντες κόπιδον τὴν θύραν, οἱ δὲ ἡμῶν ἐκέλευον εἰσέλθαι. Ἐπειδὴ καὶ ἐνδον ἐγενόμεθα, ἐμὲ ἐμβόλησθαι οἰκίας, τῆσιν δὲ συναρπάζαντες ἐδήσαν πρὸς τὴν χίονα, καὶ λαβὼν μάλιστα τις, ὀνείνας πολλὰς πηγὰς εἰς οἶκον αὐτὸν καθεῖρε καὶ ὄχι ἐήκεσαν αὐτῶ ταῦτα μόνον δεμαρτεῖν, ἀλλὰ ἐξηλασῶν τ' αὐτὸν τοὺς ποικηλῶνους ἀντὶ τῆ πόλεως, νεατὶ δὲ τὰ παρὰ τὴν παρελθόντων, καὶ προσποιούμενοι, καὶ πείσσιος εἶναι, πάλιν τοὺς οἰκίας ἐκέλευον, ἡμέρας ἤδη γενομένης, πρὸς τὴν χίονα αὐτὸν δῆσαντας ματιγῆν. Nos igitur sumpta cæna, cum iam aduerserasceret, ad eum digressi pulsamus fores, illi continuo iubent nos ingredi. Postquam introducti fuimus, me quidem primum extrudunt adibus, hunc autem raptum ad columnam alligant; nec mora, arrepto quis flagello, multisque plagis impositis, hunc in ergastulum conclusit. Neque satis illi fuit hæc audacia, sed flagitiosissimos totius ciuitatis iuuenes imitatus, ut qui nuper accepto patrimonio se bene nummatum adolescentem fingeret.